

UDVARHELYI HIRADÓ.

KÖZMIVELŐDÉSI, KÖZGAZDASÁGI ÉS KÖZEGÉSZSÉGÜGYI HETILAP.

Előfizetési díj

vidékre postán, vagy helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . . . 4 frt.
Fél évre . . . . . 2 frt.
Negyed évre . . . . . 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

Megjelenik minden szombaton este.

Hirdetménydíj:

Ötven centiméternyi területen megférő hirdetmény ára első beigtatáskor 50 krajcár, második beigtatáskor 10 percent, harmadik és minden további beigtatásnál 20 percent árlengedés. Száz centiméter területet elfoglaló hirdetmény ára első beigtatáskor 1 frt, második beigtatáskor 10 percent, harmadik és minden további beigtatás alkalmával 20 percent árlengedés. Bélyegdíj minden beigtatáskor 30 kr.

Mellékletdíj: Százától 1 frt 40 kr. — A díjak előre fizetendők.

A szerkesztő lakása:

Botos-utca, ref. tanári lak, emeleti lakosztály.

Kiadóhivatal:

Becsek Dániel könyvnyomdája.

Előfizetési felhívás.

Lapunk pártolót tisztelettel kérjük október-decemberi előfizetéseik megtételére. A feltételek lapunk homlokán olvashatók.

Sz.-Udvarhelyt, 1877. szept. 15.

Szakács Mózes, Becsek Dániel,
lapt. és felelős szerk. kiadó.

KÖZMIVELŐDÉS.

Néhány szó az udvarhelykőri Dávid Ferenc könyvtár-egyletről.*

A t. szerkesztőség engedelméből örömmel engedek azon felhívásnak, mely a folyóirat idei 1-ső füzetének „Korrajz” című cikke végső sorában ez idő szerint hozzám intézve van.

Korántsem az egyletünkkel való dicsekvés vágya, sem pedig valamely nagy eszmének hirdetési reménye, hanem csak egyszerűen a kötelességérzet és azon szerény óhajítás indít egyletünk kezdetleges működésének jegyzőkönyveiből való megismertetésére: vajha az önmivelődés ez olcsó

* Mutatvány a „Keresztény Magvető” idei július-augusztusi füzetéből. Szerk.

T Á R C A.

Udvarhelymegye közoktatás- és közmivelődésügyi állapota.

Irta és a „Székelyegylet” 1877. aug. 20-án Sz.-Udvarhelyt tartott második évi közgyűlésén felolvasta Kozma Ferenc.

III.

(Vége.)

4) A jótékony nőegyletek is sokat tesznek napjainkban valamint az anyagi, úgy a szellemi nyomor enyhítésére is. Méltán tekinthetjük tehát azokat közmivelődési tényezőkné. És a sz.-udvarhelyi annyival inkább az, mert u. n. heti fillérestélyei a szellemes időtöltésekben jó hírnevet vívtak ki maguknak.

Az egylet felülapító, alapító, pártoló és rendes tagjainak száma 295. Egyszer mindenkorra fizetett a nevezettekén kívül 221.

Az 1876-ik évi dec. 31-iki zárszámadás szerint kamatra kiadva s alapítványlevelekben tőkéje 1991 frt 30 krt tesz.

Szegényeket segélyezett 562 frt 11 krral. Az Udvarhelyt felállítandó „Valeria”-gyermekertre adott 313 frt 41 krt; Deák F. emléksobrára 60 frtot; az árvizkárosultaknak 75 frtot; az országos kiseddóvoda-egylet részére, mint tag, befizetett 18 frtot; a török sebesültek számára 20 frtot. Összesen 1048 frt 52 krt.

Az egylet másodévi fennállása óta ez mindenesetre tiszteletre méltó eredmény, s feljogosít még sok szépet remélni hölgyeink közügyszeretétől és életrevalóságától.

Hogy Keresztur is nemsokára követni fogja e szép példát, következtetni lehet abból, hogy ott is a múlt télen rendezett és sok nemes élvezetet

és egyszerű s horderejében mégis kiszámíthatatlan eredményü módjával minél több oldalról megismerkednének.

Az udvarhelykőri Dávid Ferenc könyvtár-egylet alakító gyűlését tartotta H.-Szentpálon, 1876. ápril 20-án, Gyöngyösi István ideiglenes elnök meghívása következtében és elnöklete alatt, Rédiger Géza tollvitele mellett, egyházkörünk csaknem minden papja jelenlétével.

Gyöngyösi István elnök egy rövid, de velős, szép és erőteljes megnyitó beszédben örömet fejezi ki, hogy annyi küzdelem után szerencsés lehet az udvarhelykőri Dávid Ferenc könyvtár-egylet valóulása küszöbén üdvözölhetni; rámutat a kor haladó szellemére, mely a társadalom minden rétegeit és intézményeit áthatja és átalakítja; azon átalakító hatalmra, mely előtt nem állhatnak meg a múlt századok vas korlátai, emelte legyen bár azokat a vallás, jog vagy társadalom bármely intézkedése, ha egyszer azok a tökéletesedés utjában állanak — le kell omlani, szét kell törni azoknak, ha legszentebb emlékek és kegyetek örzenék is, hogy ut nyitassék az előrehaladás mezejébe.

Nekünk papoknak, mint a nép zászlóvivőinek nem lehet csökönös megállapodással szemlélni a mozgalmakat, nekünk versenyt kell haladni a kul-

nyújtott u. n. kötőestélyek a társulás utáni vágyat kellőképpen felébresztették. Sőt azon összejövetelek már akkor azon eredménnyel jártak, hogy 31 népiskolai szegény növendék láttatott el egy vagy más darab téli ruhával vagy tankönyvekkel, együtt 42 frt 79 kr értékig, 21 házi szegény segélyezettett 57 frt értékig és az utolsó estély jövedelme 20 frtban a segesvári csatatéren felállítandó „Petőfi-siremlék” javára adatott. A megkezdett uton tovább haladni csak dicsőségére váland a kereszturi és kereszturvidéki nőknek. Gondoskodva lett különben az utolsó estélyen, hogy az összejövetelek a jövő ősön ismét folyamatba indíttassanak.

5) A sz.-kereszturi tanítóképzde és unitárius algymnasium tanári karábó és helybeli népiskolai tanítókból alakult pedagógiai kör szakszerű működésén kívül egy nehny élvezetes és a közönség által nagyon látogatott felolvasási estélyt rendezett, melynek tiszta jövedelme, mintegy 200 frt, a képezde szegény tanulók kebl segélyegylete, az olvasó- és társalgókör, a gymnasium könyvtáralapja és buapesti árvizkárosultak között osztatott meg.

6) Kaszinóféle olvasóegylet megyénk két városában 3 létezik: Udvarhelyt kettő, Kereszturon egy. Az udvarhelyi kaszinónak ez évben 88 egész éves és havi részvényes tagja van. A tagsági díj egész évre 10 frt, havonként 1 frt. Évi bevétele és kiadása 1000—1200 frt között váltakozik. Járát 16 politikai s szépirodalmi lapot s a „Budapesti Szerlét.” Könyvtára mintegy 250 kötetből áll, rendetlenül és használatlanul.

Az ugyanottani „Polári társalgókör” 170 tagot számlál. Évi révénydíj 2 frt. Járát

turnemzetek törekvéseivel, nagy szellemeivel ismeretességet, atyafiságot kell kötnünk, hogy a ránk bizott lelki nyájnak valódi lelki vezérei lehessünk, ami csak folytonos olvasás, tanulás, szóval: önképzés által lehetséges.

Elnök szolt továbbá azon anyagi szegénységről, melyben küzködni kénytelenek belső embereink; felmutatja azon lehetetlenséget, mely szerint a legtörekvőbb szellem is nem képes ismereteit gyarapítani eszközök hiányában; ámde ezen könnyen segíthetni egyesült erővel; mivére egy könyvtár-egyletté alakulásra hívja fel a jelenlevőket, hogy ennek alapján olvasás, társasétkezés és eszmecserék által a tökélyesbülés magasztos célját mentől inkább megközelíthessük.

Miután elnök a gyűlést megnyitottnak nyilvánítja, felhívja a megjelent tagokat hivatalnokok választására. Ennek következtében általános felkiáltással megválasztattak: elnöknek esperes Gyöngyösi István, könyv- és pénztárnoknak Egyed Ferenc, jegyzőnek Rédiger Géza.

Elnök jelenti, hogy a múlt évi környéki gyűlés megbízása folytán egy levél által tisz. Ferenc József és Simén Domokos urakat egyletünk pártoló tagjaivá lenni felkérte és mint vallásunk zászlóvivőit, kik az újabb korban megjelent, életrevaló vallásos munkáknak is kiterjedt ismeretével

tiz politikai s szépirodalmi lapot. Van mintegy 60 darab könyve.

A sz.-kereszturi „Olvasó- és társalgókör”-nek ez évben 52 helybeli és vidéki tagja van. Évi részvény 5 frt. Járát 9 politikai és szépirodalmi lapot.

Ezekén kívül megerősített alapszabályok alapján fennálló falusi olvasókörök a következő községekben vannak: Parajdon 1869 óta, melynek már 1874-ben 82 kötetet s 136 füzetet tartalmazó könyvtára is volt; Ujszékelen 1866 óta; Alsó-Siménfalván 1869, Etédén 1872 óta. Vannak továbbá utóbbi időben alakult olvasókörök: Gagyban, Nagy- és Kis-Galambfalván, Szent-Ábrahámon.

7) Van továbbá a megye területén a népnevelési egylet által 1876-ban alapított népkönyvtár a következő 12 községben:

Vargyas, Magyar-Zsákd, Felső-Boldogfalva, Ujszék, Zetelaka, Énlaka, Kecset, Szent-Erzsébet, Vágás, Bethlenfalva, Homoród-Szent-Pál, Székely-Keresztur.

NB. A könyvtár-alapítvány a következő 26 darab könyvet tartalmazza: Farkas: Dinnyetenyésztés, Dély: Sertésenyésztés, Fischer: Juhenyésztés, Horváth: Magyarország története, Bock: Az egészség négy könyve, Bánffy: Bár a kertem nagyobb volna, Kégly: Szarvasmarhatenyésztés, Wolkenberg: Olvasókönyv, Bánffy: Utasítás egy 20 holdas gazdaság mivélésére, Kócsi: Községi faiskola, Komlótermelés, Kenessey: Trágyakészítés, Adomátár, Arany: Népmesék, Lázár: A szabad természetből, Zsoldos: Népszerű erkölcsstan, Jókai: Sonkoly Gergely, Erdély aranykora, Válogatott beszélei, A serfőző, Robinson, Kölcsey: Munkái, Kuliffay: A szabad-

birnak, a jelesebb könyvek kijelölésére is felszólítá. Említett urak szokott szerénységökkel megköszönve a bizalmas megkeresést, nemcsak a megkértekre ajánlkoztak, hanem egyszersmind egyikök S. D. ur a rendes tagsági díjt előre 2 évre 4 frttal befizetve, az egylet tagjai sorába magát felvételni óhajtja. Gyűlés elnök jelentését nagy éljenzésekkel fogadja s örömet fejezi ki a felett, hogy ez ünnepeit férfiakat az egylet tagjai sorában szerencsés láthatni.

Együttal bemutatja elnök nevezett pártoló tagoknak több jeles könyv felőli ajánlatát, melyekből pénzvagyonunk csekély erejéhez mérten egy néhánynak meghozatása elhatározatott.

Elnök örömmel értesíti az egyletet, hogy a tengeren túlról is meleg kézzorítással és lelkesítő bátorítással üdvözlük a Dávid Ferenc könyvtár-egylet megalakulását. A gyűlés nagy érdeklődéssel hallgatta végig Péterfi Dénes londoni akadémitánk jóakarata levelét, melyet Gyöngyösi István esperes urnak küldött ugyan, de minthogy egyletünket közelebbről érdekl, itt közöljük:

Tisztelendő esperes ur!

En ez alkalommal az udvarhelyi Dávid Ferenc-egylet elnökénél teszem tiszteletemet becses engedelmével. Különösnek tetszhetik, hogy ily messziről jelentkezem, de hallván egy oly fontos művelődési egylet megalakulását és annak alapmegvetését a mélyen tisztelt elnök ur által 200 darab könyvvel, nem tehetem, hogy a távolból is ne üdvözljem e figyelemre méltó tény.

Egyletük célja valóban szép! A tudomány, a művelődés eszközeit megközelíthetők tenni, az iskolában kezdett képzés tovább folytatására egy közkönyvtár fentartása és gyarapítása által alkalmat nyújtani az egyházkörnyék minden rendű és sorsu tanítóinak; és másfelől összegyűlvén, korszerű kérdéseket vitatni és felolvasások által a szellemi életet táplálni és fokozni: éppen ez az, amire nekünk szükségünk van; ez az, amit sokan látnak, de amiért kevesen tesznek valamit.

Eppen azért az önök társulata figyelmet, rokonszenvet és pártolást parancsol minden oldalról, ahol egyházunk előhaladása iránt érdeklődés

ság hősei, Nemzeti dalkönyvecske, Áron Ede: Eperfa- és selyemtenyésztés, Olvasókönyv haladó felnőttek számára.

Amint e jegyzék mutatja, az alapító-egylet a gazdaság különböző ágaira és a nemzeti érzület ápolására volt különös tekintettel.

E népkönyvtárak érdekében már most oda kellene hatni, hogy a tulajdonos községek, melyek többnyire a vagyonosabbak közé is tartoznak, azokat időről-időre gyarapítsák. Azután még az illető papok és tanítók gondoskodnának arról, hogy a könyvek ne hogy egy porlepte zugban használatlanul heverjenek s a bennök rejlő kincs népünkre nézt holt tőke maradjon.

8) Végül, hogy megyénk lakosságának napi szellemi táplálkozása felől némi tájékozást nyerjünk, a postahivatalok szives közreműködésével egybeállítottam azon hírlapok és időszaki folyóiratok jegyzékét és példányai számát, melyek e folyó félévben megyénk területén postán szétküldettek.

Cim:	Péld.	Cim:	Péld.
Budapesti Közlöny	9	Fővárosi Lapok	14
Pesti Napló	13	Magyarorsz. és a Nagyv.	6
Hon	6	Vasárnapi Ujság	28
Ellenőr	2	Hölgyfutár	7
Egyetértés	14	Petőfi-társaság Lapja	4
Kelet Népe	7	Budapesti Bazar	4
Magyar Állam	21	Nefeletjs	2
Nemzeti Hírlap	31	Magyar Bazar	13
Magyar Ujság	6	Welt-Blatt	4
Magyar Néplap	6	Divat	1
Népszázlója	4	Die Mode-Welt	1
Igazmondó	10	Die Frauenzeitung	1
Képes Néplap és Pol. Híradó	62	Cornelia	1

van. És én e néhány egyszerű sorral a parancsnak engedelmeskedve, kívánok addig is, amíg egyletünknek ténylegesen tagja lehetnék, nemes működésükre sikert, a Dávid Ferenc-egyletnek virágzást és jólétet, ami az udvarhelyi kör ismert buzgósa után reményilem nem is fog kimaradni; sikert és jólétet szívemből kívánok!

A mélyen tisztelt elnök urnak

alázatos szolgája
Péterfi Dénes.

E levél felolvasását lelkes éljenzések követték és a gyűlés Péterfi Dénes atyánkfát közönytással egyletünk tiszteletbeli tagjának nyilvánította, s határozattá emelte azon óhajtást, hogy e levélre egyletünk nevében válaszoljunk, tudatván egyszersmind azt is, hogy említett hazánkfia egyletünk tiszteletbeli tagjának megválasztott. Válaszunk a következő:

Kedves barátunk!

A tengeren túlról, a valódi szeretet hangján hozzánk szólani, a messze távolból nekünk baráti kezet nyújtani, s minket egy szent ügy iránti lelkesedésünkben szívből üdvözölni: ezt csak egy velünk együtt érző szív, egy velünk egyet akaró s egyért lelkesülő kebel, szóval: önzetlen, nemes keblü barátunk tehet!

Engedje meg kedves barátunk, hogy becses levelére — melyet sagyabecsült s érdemekben megőszült elnökünknek a Dávid Ferenc könyvtár-egylet ügyében küldött szives volt — gyűlésünk határozatából egyletünk nevében válaszolhassunk, mert jól esik igen tisztelt elnökünkkel a távolból jövő szives üdvözlés örömeiben részt venni s becses levelét magunkénak is vallani.

Nem tudjuk, hogyan vett ön tudomást egyletünk alakulásáról, de bárhonnan származik az, kedves öröm nekünk az a tudat, hogy még a kezdet nehézségeivel küzdő Dávid Ferenc-egyletünknek a messze külföldön is akad egy barátja, ki szives üdvözlésével még barátabb jó ügybarátaink sorába állani, mint sokan azok közül, kik a közelben sem tudnak egyletünk szent szándéku ügye iránt érdeklődni. Mi akarunk küzdeni egy szent cél felé, erre kötelezve érezzük magunkat a kor

intó szava által s hisszük, hogy ügyünk nem sokára sokaknak közös ügye lesz.

Becsés megemlékezéséért fogadja szives üdvözlésünket s azt a közönytással alapult tényünk nyilvánítását, hogy ön Dávid Ferenc könyvtár-egyletünk tiszteletbeli tagjának megválasztott.

H.-Szentpálon tartott gyűlés határozatából, 1876. ápril 20-án.

Gyöngyösi István, Kisgyörgy Sándor,
b. elnök. b. jegyző.

Ugyane gyűlésen Darkó Sándor atyánkfia azon indítványt nyújt fel, hogy hitrokönink — legalább egyházkörünkben — saját házaiknál kerestessenek meg s a megalakult D. F. könyvtár-egylet pártfogására buzditólag szólítsanak fel. E végre célszerűnek látná egy bizottmány kinevezését, kik egy készitendő arany-émlékkönyvecskével hitroköninkat saját tűzhelyeik körül keresnék fel s a pártfogóknak ígérkezők sajátkezűleg jegyeznék be neveiket az emlékkönyvbe. Az indítvány helyesléssel találkozott és a bizottmány Darkó Sándor, Rédiger Géza és Kisgyörgy Sándor személyekben kineveztetett, s egy csinos kötésű, aranyos metszésű emlékkönyv csináltatása elhatározatott.

Előterjesztetik egy javaslat, mely szerint az egyházköri gyűlés kerestessék meg egy beadványt, hogy hozassék törvénybe, hogy minden környéki pap ez egyletnek köteles legyen tagja lenni. Az előterjesztett javaslat mellett és ellen tettek felszólalások. Némelyek azon nézetben vannak, hogy kötelezni erre törvény által senkit sem lehet, mert ez kinek-kinek anyagi helyzete- és jó tetszésétől függ; mások ismét kötelezhetőnek vélik törvény által is, hogy a könyvtár-egyletnek részvényes tagja legyen minden környéki pap, mert nézetük szerint jogosan megvárhatja státusunk, hogy a belső emberek az iskolában szerzett előismereteiket tovább fejlesszék s a haladó korról lépést tartsanak. Mindezen felszólalások dacára a javaslat nem fogadtatik el; nem fogadtatik el pedig azért, hogy valaminek a görögök az apagyilkosra büntető törvényt nem alkottak, azon okból, mert nem hitték, hogy Görögországban találtak oly hálátlan gyermek, ki apja élete ellen törne:

Cim:	Péld.	Cim:	Péld.
Budapesti Napilap	7	Falusi Gazda	2
Hirmondó	24	Kertész-Gazda	1
Községek Lapja	6	Erdészeti Lap	1
Magyar Hírlap	22	Erdélyi Gazda	13
Magyar Korona	3	Népkertésze	16
Hetilap	2	Néptanítók Lapja	103
Híradó	3	Kis Lap	2
Politikai Ujdonság	29	Hasznos Mulattató	6
Közvélemény	6	Bányászati Lap	2
Központi Hiv. Értesítő	1	Házi-ipar Lap	2
Katholikus Napilap	3	Apolló	1
Háboru-Kronika	12	Természettud. Közlöny	1
Kelet	29	Posta-Közlöny	1
Magyar Polgár	5	Építészeti Hírlap	1
Erdélyi Híradó	12	Jegyzők Lapja	4
Nemere	7	Erdélyi Prot. Közlöny	11
Bukuresti Híradó	4	Keresztény Magvető	18
Ébredés	1	Egyh. és Isk. Szemle	3
Hermannstädter Ztg.	1	Egyházi Értesítő	1
Tageblatt	1	Természet	1
Székely Hírlap	1	Román lap	1
Marosvidék	1	Centrall-Zeitungsblatt	1
Neue fr. Presse	1	Udvarhelyi Híradó	25
Pester jud. Zeitung	1		

Borsszem Jankó 1 Ennél természetesen csak a Üstökös 1 vidékre küldöttek értendők.

Olvass tehát Udvarhelymegye lakossága 74-féle lapot 715 példányban.

Ezek közül:

Politikai	38-féle 417 pldban.
Divatlap	8 27 "
Szépirodalmi	7 80 "(NB. a humorist.
Különféle szakl.	7 12 " is ide értve.)
Gazdasági	5 33 "
Egyházi	4 33 "

Iskolai 3-féle 111 pldban.
Természettud. 2 " 2 "
Az egészről politikai 38-féle 417 pldban.
A többi mind összevéve 36 " 298 "

A következtetést ebből nagyon könnyű elvonni. A szellemi életben t. i. sokkal többet politizálunk, mint egyebet amennyit összevissza csinálunk. Ezt kellene valahogy a „Székelyegylet”-nek megváltoztatni.

Megjegyezni kívánom még azt, hogy a megyénkben lévő felsőbb tanintézetekhez járó szaklapok, folyóiratok a fennebbi jegyzékbe nincsenek felvéve. Valaminek tudom, hogy van egy néhány másféle lap is egészen kihagyva, mit az idő rövidségének tulajdonítok, melyet a postahivataloknak nyújthattam a kimutatás összeállítására. Azonban nagyjában mégis valót megközelítők ez adatok. Mindenesetre pedig kellő tájékozást nyújtanak olvasási hajlamainkról.

Van a megye területén 1 könyvnyomda, 1 könyvkereskedés és 1 könyvkötő.

Visszapillantva már most közművelődésügyünk tényezőinek, a társulási alakzatoknak számára, az azokban nyilvánuló erkölcsi erőre és szellemi törekvésekre, itt-ott elért szép eredményekre: elvitáztatlanul áll az, hogy minden mostoha anyagi viszonyok dacára sem engedték nyomtalanul vonulni el fejük fölött az időt, hanem igyekeztek a haladás, a szellemi fejlődés alapköveit lerakni, különböző örpontokon világító mécseket gyújtani, ezekben az áldozat olaját koronként megvinni, s ez által megyénk területén a szellemi élet jövő felvirágzását előkészíteni.

Legyen áldás e nemes törekvések nyomában!

KÖZEGÉSZSÉG.

A jégvermekről.

A nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter aug. 4-én a következő körrendeletet intézte a törvényhatóságokhoz: „A közegészségügy rendezéséről szóló 1876. XVI. t.-c. 10. §-a értelmében a hatóság feladata mindannak létesítését eszközölni, mi a közegészségügyet előmozdítja. E részben nagy fontosságot kell tulajdonítani annak, hogy részint a közfogyasztásra szánt husnak és a melegebb évszakban könnyen romlásnak indulható egyéb táp- és élelmi cikkeknek biztosabb eltarthatása, részint pedig betegségekben és jelesül nagyobb sérüléseknél való alkalmazhatóság céljából lehetőleg minden községben elégséges mennyiségű jég mindenkor készletben legyen. A midőn tehát a törvényhatóságot erre figyelmeztetem, felhívom, hogy a megkívántató előkészületeket már most arra nézve tegye meg, hogy jövőre a közegészségi szempontból megkívántató jégkészlet lehetőleg mindenhol meglegyen, oly helyeken pedig, hol az legyőzhetetlen akadályokba ütközik, az intézkedés arra nézve megtéessék, hogy a szükséges jég a szomszéd vagy közelebb eső helységről könnyen kapható legyen.“

Örömmel üdvözölhetjük e miniszteri rendeletet a közegészségügy terén mert aki csak e téren mozgott, szakértő egy mint laikus, naponta tapasztalhatta, minő nagy hatással lenne, ha nemcsak a városokban, de a messzebb eső községekben is azonnal jég volna kapható és alkalmazható minden idősokban. Hányszor lehetne életet megmenteni és hányszor lehetne bizonyos betegségek lefolyását megrovíditeni ezen csekélységnek látszó s valóban nem sokba kerülő szer által!

Minő nagy hátrányára volt az a betegnek s magoknak az orvosoknak is, hogy nemcsak a községekben, hanem még a városokban is (így Udvarhelyt) vagy épen nem, vagy csak nagyon nehezen és későre lehetett jéget kapni, habár nagy összeget fizetett volna is a szenvedő.

A miniszteri rendelet azonban nemcsak a betegekre volt tekintettel, hanem az egészségesekre is, mennyiben azt akarja elérni, hogy ez által a használó közönség a húst és minden könnyen romlásnak indulható élelmi szert egészséges, üde állapotban kaphasson. Nagy fontossága lesz e tekintetben is a jégvermek létele — hacsak célszerűen lesznek berendezve — úgy a városi, mint a falusi lakókra nézve. Igen sok községben épen a melegebb idősokban — midőn az emberek több munkát végeznek s így több és jobb tápszert igényelnek — vagy épen nem, vagy csak ritkán és apróbb állapotokat ütnek le, attól tartva, hogy ha rövid időn el nem fogy a hus, kárba maradnak. Ha azonban készen lesz a jégverem, s jól el lesz látva alkalmas előszobával, hol a használandó anyagokat üdén tarthatják s bármely időben onnan ki-, vagy oda betehetik, anélkül, hogy a jégvermet mindannyiszor nyitogatnák, folytonosan áruhatnának húst s bármily romlástól féltett anyagot, mert jó berendezés mellett azokat napokon keresztül teljes üdeségben lehet megtartani.

Valami nagy költségükbe sem fog kerülni a községeknek a jég tartása, csak az első berendezés — mert ennek célszerűnek és tartósnak kell lennie — kerül nagyobb összegbe, de ennek is az ára hamar be fog kerülni, mert ha egyszer elkészült a jégverem, az éventei jégbeszerzés és eltarthatás igen-igen csekélybe fog kerülni, azok pedig, kiknek szükségük lesz a jégre, igen örömet megfizetik az árát, a szenvedő betegek ép úgy, mint azok, kik hus és egyéb romlástól féltendő anyagok eltartására használják. Ily módon mindenkinek olcsón lehet jéghez jutni s a községek is fedezhetik a ráfordítandó költséget.

E rendelet még a múlt hóban hatóságunkhoz is megjött s a szolgabírák és polgármester utján már a községekhez is kiküldetett, hogy a mostani alkalmas időt felhasználva, a berendezést

ideje korán lehessen végezni. Ez úgy mentől korábbi megvalósulása és célszerű berendezése első sorban a szolgabírák- és polgármestertől függ, kik reméljük nem fogják elmulasztani, hogy ez annyira fontos, s a községekre igen kevés terhet róvó intézkedés még ez évben életbe lépjen. tr.

LEVELEZÉS.

Sz.-Udvarhely, szept. 23.

Tekintetes szerkesztő ur!

Engedje meg, hogy röviden tudósíthassam a f. hó 16-án Homoród-Szentpálon lefolyt kosaras táncvígalmáról, mely részben a török sebesültek, részben egy alakítandó könyvtár javára tartatott meg.

Nevezett napon este felé érkezünk meg Szentpálra, hol t. Török József ur vendégszerető házához szálltunk. Itt még több vendég volt elszállásolva, kikkel együtt mi is a legszivesebb el látásban részesültünk.

Kipihenvén magunkat, — s miután előbb szíves házigazdánk vendégszerető asztalánál étvágyunkat kielégítettük volna, — este nyolc órakor fölkerestük a tánctermet, mely célra a csinosan földszített iskolaterem szolgált.

Itt azonban csakhamar — elég sajnosan — azt kellett tapasztalunk, hogy: „bizony, kevesen vagyunk!“ — Homoródvidék intelligenciája, mely már annyiszor és fényesen igazolta a szép és nemes cél iránti ragaszkodását, áldozatkésztségét: most közönyös maradt e jótékony estélyivel szemben, és nagyrészen távollétével tündökölt!

Az itt összegyűlt vendégkoszoru azonban mindamellett is oly válogatott volt, s mindvégig oly kedélyes hangulat uralkodott az egész teremben, hogy csakhamar feledve lett azon keserű érzet, mely a részvétlenség miatt előbb általános levertségben nyilvánult.

A háziasszonyi, vagy bálanyai tisztet t. Magyar Jánosné urnő viselte, kinék szeretetreméltó és tapintatos modora nem tévesztette el hatását. Kedélyességével folytonos derűtséget idézett elő.

S folyt a tánc — az udvarhelyi zenekar egy részének közreműködése mellett — egész éjjelig szakadatlanul, mikor is szünet állván be: a k ö z v a c s o r a vette kezdetét, mely alatt aztán az emelkedett hangulat hatalmas pohárköszöntésekben találta meg utját a szívekhez.

Nem szükség mondanom, hogy csaknem kizárólag a törököket éltették, miközben a magyar és török „induló“ megragadó hangjaiban is gyönyörködünk.

Egy pohárköszöntőben felhivattak a jelenvolt hölgyek, hogy a török sebesültek részére t é p é s t készítsenek, amit ők — zajos tetszésnyilvánítások közben — örömmel meg is ígértek.

Említést érdemel azon szép cselekedet is, melyszerint a kedves és mindnyájunk által tisztelt M. M. k. a. — a jótékony cél iránti élénk érdeklődését bebizonyítandó — v i r á g c s o k o r - e l a d á s t rendezett. Az ebből begyűlt összeg (9 frt 20 kr) a török sebesültek javára határozatott.

Elég sajnos azonban, hogy a kiadások ezt is fölemésztették, sőt, hogy a deficit még így is 4 frt 30 kr!

Végül megjegyzem, hogy a közvacsora után szávalat is volt. Ezután pedig tovább folyt a tánc világos viradtig.

Réggel 5 órakor oszolni kezdtünk. De még voltak olyanok is, kik tovább mulattak. Mi azonban, kiket a kötelesség haza szólított, szívélyes bucsu után szekerre ültünk, azon őszinte óhajunknak adva kifejezést: vajha már legközelebből is méltódnék e kedves és feledhetetlen emlékü estély, de nagyobb eredményvel! Váralji.

IRODALOM.

Ezuttal három kiváló folyóirat legújabb füzetait mutatjuk be olvasóinknak.

I. *Keresztény Magvető.* Tizenkettedik évfolyam. Negyedik, vagyis július-augusztusi füzet. Kiadó-szerkesztők: Simén Domokos és Péterfi Dénes. Megjelenik Kolozsvárról minden két hónapban egyszer. Előfizetési ára 2 frt.

Tartalma: 1. Az unitáriusok kolozsvári főiskolájának könyvtára. Simén Domokos. 2. Nehány szó az udvarhelykörü Dávid Ferenc könyvtárgyletről. Kisgyörgy Sándor. 3. Iskolai értesítő. a) Kolozsvári főiskolánkról. Bencédi Gergely. b) Tordai középiskolánkról. Pálfi Károly. c) Székelykereszturi középiskolánkról. László József.

ügy egyletünk tagjai sem hiszik, hogy papjaink között akadna oly elfogult egyén, ki egy ily életrevaló, kimondhatatlan szellemi javakkal kinálkozó testületnek tagja lenni ne óhajtana!

E gyűlés még sok nevezetes intézkedés által lett közöttünk emlékezetes, de amelyek inkább helyi és keblű érdekűek lévén, nem foglalom velők a tért, hanem inkább áttérek egy másik gyűlésre, melynek szintén vannak közérdekű s említést érdemlő feljegyzései.

Dávid Ferenc könyvtár-egyletünk második rendes gyűlését tartotta H.-Szentmártonban, 1876. nov. 23-án, Gyöngyösi István elnöklété alatt, helyettes jegyző Kisgyörgy Sándor tollvitele mellett, teljes számú tagok jelenlétében, kik közé örömmel jegyezzük fel egyházkörünk köztiszteletben álló egyik felügyelő gondnokát, mlgs Jakab Lajos urat, ki a közügyek terén való munkálkodásban még a 75 esztendő dacára is fáradhatatlan.

Olvastatik a múlt gyűlés jegyzőkönyve, mely az imitt-amott alkalmazott címek kihagyásával megerősítettett.

Egyed Ferenc tagtársunk egyletünk céljának megfelelő, vallásos tárgyú felolvasást tartott. A szép és alapos gondolatokkal teljes felolvasásnak tárgya az vala: hogy mikép kell az iskolában a növendékek testi és lelki fejlődésével párhuzamosan fejleszteni az Isten ismeretét? vagyis: mikép kell kezelni a vallásitanítást az iskolában, hogy az eddigi betűkkel ölt tanmódszer helyett könnyebben tisztább istenismeretre jussanak már kis gyermekkorukban az emberek? És e kérdésekre nézve utal az Isten munkáira, a körülöttünk levő tárgyakra s a gyermek által is már ismert vagy könnyen megismerhető természeti tüneményekre, virágokra és más ismeretesebb növényekre, és ezeknek fokozatos ismertetéséből úgy következteti az Isten lételet, hogy egyszersmind a tisztelet és imádás érzete is önként következék a gyermeki romlatlan kebelbe. Gyűlés valódi élvezettel hallgatta végig az eszmedus felolvasást, mely hosszas eszmecserére adott alkalmat.

Ezután könyvtárnok néhány ujonan érkezett jeles könyvről teszen jelentést, melyek által szűk pénzviszonyaink mellett is már 238 drbra szaporodott könyveink száma, a protestáns theologiai könyvtár kiadványait is előfizetés útján évenként meghozatva s ez évre is megrendelve. Ezek mellett nagyon tisztelt elnökünk ügyszeretete a „Ker. Magvető“ egy néhány újabb füzetével járult könyvtárunk gyarapításához, Török Sándor szintén gyarapítani sietett könyvtárunkat az „Egyházi reform“ három kötetével, miket a gyűlés szíves köszönettel fogadott.

A tagsági díjakra vonatkozólag indítványba jő, hogy mostani szűk pénzviszonyainkat tekintetbe véve, legalább egy pár évre mondassék ki gyűlési határozatban, hogy az alapszabályoktól eltérőleg 2 frt helyett csak 1 frt legyen egy évi részvénydíj, minthogy sokféle igénybe vett adakozási képességünk gyenge papi jövedelmünkkel így is feltűnően visszas viszonyban áll. A gyűlés, tekintve az általános elterjedt s mindnyájunkkal közös szűk pénzviszonyokat, az egylet jövedelmeinek csökkenése iránti sajnálattal bár, de mégis 1876-és 77-re kimondta határozatilag, hogy az évi részvénydíj 1 frtra szállíttassék le.

Elnök felhívja végül a gyűlést, hogy Rédiger Géza buzgó tagtársunk körükből eltávozásával megürült jegyzői széket rendes választás útján töltsse be. Gyűlés jegyzőkönyvileg is kifejezve Rédiger Géza buzgó tagtársunk eltávozása feletti sajnálatát, helyébe jegyzőnek Kisgyörgy Sándort választja meg.

Ezekben akartam röviden bemutatni az udvarhelykörü Dávid Ferenc könyvtár-egylet eddigi működését, melylyel-hogy a „Ker. Magvető“ olvasói is megismerkedjenek, nem tartottam érdekeltenek.

Kisgyörgy Sándor,
egyleti jegyző.

4. Az unitáriusok könyvnyomdái és azok kiadványai. Második közlemény. Simén Domokos. 5. Egyháztörténelmi adatok. Közli Simén Domokos. 6. Ismét egy pár szó ekkleziáink töképezési kezeléséhez. Barabás Lajos. 7. Irodalmi értesítő. 8. Különfélék. 9. Aranykönyv. Tizenhatodik közlemény a Dávid Ferenc-alapítványra tett kegyes adományokról.

A füzet tartalma elég hangosan beszél.

II. „Magyar protestáns egyházi és iskolai figyelmező.” Nyolcadik évfolyam. Kilencedik, vagyis szeptemberi füzet. Kiadó-szerkesztő: Révész Imre. Megjelenik Debrecenben havonkénti füzetekben. Előfizetési ára 4 frt.

Tartalma: 1. Gondolatok zsolttárcáink kijavításáról a nyolcadik zsolttár részletes felmutatásával. Révész Imre. 2. Nehány szó az egyházi autonómiairól. T. 3. Egyháztörténelmi tárcá. a) Böngészet a bihari reformált egyházmegye régebbi jegyzőkönyveiből. Papp Károly. b) Nürnberg városa tanácsának levele Eber Pálhoz. Közli Thallócy Lajos. c) Fodor János reformált lelkész önéletrajza a múlt század közepéről. Közli Hoffer Endre. 4. Egyházi és iskolai krónika. 5. Különfélék. 6. Rövid irodalmi szemle és könyvészet.

E folyóirat sem szorult a mi ajánlgatásunkra.

III. „Hasznos Mulattató.” Az olvasni szerető mindkét nembeli ifjúság és a nép számára. Ötödik évfolyam. Tizennyolcadik füzet. Kiadó-szerkesztő: Dolinay Gyula. Megjelenik Budapesten minden hónap második és negyedik vasárnapján, tehát havonként kétszer. Minden hat füzet egy kötet, és így egy évfolyam 24 füzete négy kötet. Előfizetési ára 4 frt. Kiadó-szerkesztő lakása: Budapest, Józsefváros, öszutca 15.

Tartalma: 1. A mi lobogónk. Költemény. Irta Győry Vilmos. 2. A putnoki pajkos. Elbeszélés. Irta Mikszáth Kálmán. 3. Mátyás, a gyermek. Költemény. Irta Városhy Mihály. 4. A tölgy és borostyán. Az öregség koronája. Herder után Hargitmay Vince. 5. A büvös lámpa. Népese. 6. Felhő van a Balkán fölött. Költemény. Irta Tóth Kálmán. 7. A török nemzet diadala. 8. Török világ Magyarországon. 9. Török példabeszédek. 10. Miként hozatnak és hajtának végre a törvények? Irta Mayer Miksa. 11. A fák és az ember. Közli Kőszegi Gyula. 12. Innen — onnan. 13. Vegyes közlemények.

A „Hasznos Mulattató” a legtágabb értelemben vett magyar népiskola könyvtárának egyik kiváló disze. Vajha megőrnök, hogy legalább egy példányban hazánk minden népiskolájában olvashatnak!

Különös figyelmet érdemel még a „Hasznos Mulattató” testvérlapja is, a „Lányok

Lapja”, mely szintén havonként kétszer jelenik meg. Előfizetési ára 4 frt.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Tisza miniszter folyó hó 27-én felelt a 15-én hozzá intézett interpellációkra. Lényegileg újat nem mondott. A ház többsége tudomásul vette.

— Háborúhírek. A Sipka-szorosban még mindig foly a harc. A Jantra mellett 21., 22. és 23-án Mehemed Ali előnyös harcokat vívott, de az eső mindkét hadakozó felet gátolta.

A törökök Szilisztriánál a Dunán hidat vertek s hir szerint egy egész hadosztályval Oláhországba rontottak. Részletekről még nincs tudósítás.

Osman pasa Plevnában nemcsak hogy tartja magát, de 23-án 15—20 ezer emberből álló, lovasság- és ágyúkkal ellátott, ezer szekér municiót és élelmet szállító segélycsapatot kapott Sevket pasa által. A segédsereg Orkhanieből folytonos csatározás között vonult Plevnához s ide is csak úgy jutott be, hogy Osman pasa kitörvén Plevnából, Sibriknél a közre szorított muszkákat szétverték.

A muszkák is kapják a már rég leparancsolt gárdaezredeket, de a közkatonától fel a tábornokig mind látják, s némelyek mondják is, hogy: „el kell vesznünk ebben a háboruban!”

Némelyek beszélnek téli hadjáratról, mások rebesgetik a béke híreket.

Egy bizonyos: a magyar nemzet eddigi magatartásának hatékonyságát muszkák és törökök egyformán elismerik.

Sevket pasa Orkhanieban erődített tábornok alakit a sofiai ut védelmére.

A muszkák eddigi veszteségét százezer emberre számítják.

— Az erdélyi róm. kath. püspök ő nagyméltósága f. hó 4-én Gleichenbergből székhelyére legjobb egészségben visszaérkezett. Szept. 5-én délután a központi papság és tanári kar örömmel sietett viszontlátási üdvözlétre, melynek mélt. Lőnhart Ferenc nagyprépost ur gyöngékedő egészségi állapota miatt lassu hangon ugyan, de meleg szívérzéssel adott kifejezést. A főpásztor derült kedélyvel sorolta el utazásának részleteit, többek közt fölemlítvén, hogy Bécsben szerencsés volt apostoli királyunk ő Felsége által kegyes kihallgatáson fogadtatni, mely alkalommal megköszönte ő Felségének, hogy az Erdélyegyházmegye elkobzott vagyonának visszaadását eszközöltetni kegyeskedett. Sőt újabb jótékonyág iránt is tett ígéretet a Felség. Előterjesztvén ugyanis a főpásztor az erdélyi egyházmegyének nagy szükségleteit, s

fölemlítvén a petrozsényi és piskii telepek ügyét, ő Felsége kegyes volt kilátásba helyezni, hogy róm. kath. plébániák és iskolák szervezésére magas figyelmét ki fogja terjeszteni. Bécsből Pestre érkezvén, a legközelebbi státuszgyűlés fölratait átadta a vallás- és közoktatásügyi miniszter ő nagyméltóságának, ki a kolozsvári lyceumi épületek visszakövetelését némi nehezetteléssel fogadta. Beszéde végén a főpásztor atyai érzéstől fölmelegült hangon fejezte ki örömet, hogy ismét láthatja székhelyén papjait, a tanárokat s az ifju papnövendékeket, kiket egyszersmind főpásztori buzdító szavakkal intett különösen a hittudományokban való önmivelés szorgalmas munkálására.

Ugyancsak ő excellentiája e hó 18-án Deézsre érkezett, 19-ét Deézsre töltötte s 20-án Apa-Nagyfaluba s onnan Besztercére utazott.

— Néhai gróf Mikó Imrét egykori kívánatahoz képest a kolozsvári temető-kertben levő családi sírboltból folyó hó 8-án helyezték át nejevel egyetemben a sírbolt közelébe ástott közös sírba. Az áthelyezésnél csakis a legközelebb érdekelték voltak jelen. A vallásos szertartást főt. Nagy Péter püspök ur végezte.

— A legszebb tüntetés. Hogy népgyűléstartással, világitással tüntetett és tüntet hazánk mindenfelé: egészen rendén volt, hanem a lesz már most a legszebb tüntetés, ha a háboru nyomoraival sújtott török testvéreink érdekében immár erélyesen után látunk, hogy a ruhátlanok öltözetet, az éhezők kenyert s a kórházakban szenvedők enyhületet nyerjenek. Vajha megyénk társadalmi életének vezetői ezen nálunk is teljesen megérett gyümölcsöt sietnének leszakítani!

— A reformátusok konventjét b. Vay Miklós, mint ez időszertint elnök, nov. 15-re Budapestre hívta össze.

— A Miskolcon tanácskozott protestáns püspökök jövő évben, hir szerint, Kolozsvárra fogtak összegyűlni.

— Pünköszt Géza m. k. telekkönyvvezető egyetlen fiát, Zoltánt, folyó hó 23-án temették el Homoród-Karácsonfalván. Sokak részvéte enyhítse a bánatos szülék méltó fájdalmát!

— Városunk kebeléből Kassay Ignácné szül. Somogyi Lina és Madarász Véri k. a. 3 kiló és 200 gramm lentépet küldöttek Budapestre a török sebesülteknek. Ohajtjuk, hogy e szép tett minél több utáznál találjon.

Szerkesztői izenet.

Hargitaaljinak. A panaszos felszólalás tárgyát képező körjegyző-választás kérdésében hirlapilag nem tudunk segíteni, mert e kérdés első sorban az illetékes politikai hatóság elébe tartozik.

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő: Szakács Mózser.

HIRDETMÉNYEK.

Hirdetmény.

Özv. Lakatos Andrásné s fiainak Szentegyház-as-Oláhfaluban 79. 81 $\frac{1}{2}$ h. r. sz. a. (vendégfogadó) 405 □ öl, és 5447 h. r. sz. a. 320 □ öl területű belső telkeik, rajta levő ház- és épületekkel, ugyszintén 4 drb külső-, szántó- és kaszálóval együtt, örök áron eladandó, vagy esetleg haszonbérbe kiadandó lenne.

Értekezhetni Lakatos Jánossal Székely-Udvarhelytt. [14] [3—2]

Gyomorbajokban

szakorvos

dr. Lőrinci Ferenc,

Budapest, Zöldfa-utca 39.

(Levelezés útján is.)

[15]

[3—2]

[13]

[3—2]

MOSSE RUDOLF HIRDETESI HIVATALA

ezenel tisztelettel tudatja, miszerint **Budapestben a Ferenciek bazárjában 11. sz. a.**

FIÓKOT

nyitott és hirdetési megbízásokat valamennyi bel- és külföldi hirdetés számára a legolcsóbb árak mellett, pontosan és szilárdan teljesítendő.

Legújabb hirdetés-lajstrom ingyen.

1) az önfertőzésnek minden következményeit, úgy mint magömléseket, az ingerlékeny gyengeséget, az ondfolyást, különösen a tehetetlenséget (elgyengült férfertőt);

2) húgyvesefolyásokat (még oly idültéket is), a nemi szervek bujakóros fekélyeit és másodrendű bujakórt minden alakjában és elcsufálásában;

3) húgyveseszűkítések;

4) friss és idült nyáktörléseket nőknél, az ugynevezett fehér folyást, és az onnan eredő

MAGTALANSÁGOT;

5) bőrkérbéseket;

6) a húgyhólyag betegségait és mindennemű vizeleti nehézségeket.

Rendel naponként:

delel 10 óráig, délután 3 óráig 5-ig, és este 7 óráig 8-ig.

Lakik: Pesten, belváros, kigyó-utca 2-ik szám, a kigyó- és váróház-utca sarkán (Rotthiller-féle házban), 1. emelet, bemenet a leposh.

Díjjal ellátott levelekre azonnal válasz adatik és a gyógyszerre megküldetnek.